

Dansk kyrklig målarkonst i populära skildringar.

Under de sista åren ha i Danmark utkommit två större bokverk om kyrklig målarkonst, som bör påkalla uppmärksamhet i vårt land. I den förra året utkomna »Den danske Billedbibel» har en ung konsthistoriker, R. Broby-Johansen, presenterat de medeltida kalkmålerierna efter en lättfattlig ikonografisk princip. Text och bilder anslutas sålunda till gamla och nya testamentets berättelser, vartill fogas några helgongestalter och medeltida symboler. Idén att framställa medeltida målarkonst på detta sätt inordnad i sitt eget idésammanhang är utomordentligt lyckad, och det sätt på vilket genomförandet skett är glänsande. Förf. har helt lyckats i det uppsåt, han formulerar i förordet, att han vill visa hän på bilderna själva. Medeltidsmålningarna ge kanske för en genomsnittlig besökare inte så mycket. De kräva inlevelse. »Det kræver både sporsans och kombinationsevne och framför alt initiativ at få noget virkeligt ud af dem. I åndsliv eksisterer ikke arbejdsfri indtægt». Det sista är verkligen sant. En ännu bättre hjälp till förståelse hade förf. kunnat skänka genom att bjuda läsaren en instruktiv inledning, där i korta drag både detta måleris historia och konstnärliga egenart hade tecknats med större pregnans än som nu skett. I första hand är det — som sig bör — bilderna, som fångslar.

Av den övermåttan härliga bildskatt, som danska kyrkor äga, har här gjorts ett strålande urval, på en gång fyndigt, instruktivt och estetiskt tilltalande. Stora helhetsbilder omväxla med belysande detaljer oftast i mycket lyckade sammanställningar. Texten, som binder samman bilderna, är av två slag, dels bibelcitats, som anknyta till bilderna, dels bildtexter, som förklara målningarnas innehåll och betydelse, deras härkomst och datering. De senare är mönster av koncis och lättfattlig framställning. Citaten ur bibeln och legender borde helst ha försetts med källhänvisningar, isynnerhet de senare, som också tycks lida av något fri omdiktning. Varför förf. kallar testamente för testament eller ännu värre nya testamentet för »Den hellige tæst» är mig obekant. Detta och andra små anmärkningar kan dock inte fördunkla förtjänsterna.

R. Broby-Johansen, Den danske Billedbibel. De middelalderlige Kalkmalerier i de danske Kirker. Gyldendal 1947.

Niels Th. Mortensen, Religiøs Malerkonst i Danmark. 1—2. Forlaget Arnekrone Odense 1944.

Glädje och tacksamhet känner man främst inför denna bok och kanske också någon liten avundsjuke att det inte är svenskt material den behandlar — eller varför icke nordiskt?

Nils Mortensen »Religiös Malerkunst i Danmark» är en konsthistorisk framställning, som på knappt 30 sidor avfärdar den danska medeltidskonsten, medan ett större utrymme ägnas en allmänt hållen inledning om den europäiska religiösa konsten genom tiderna, ett avsnitt, som är tämligen lösligt påhängt. Det kapitel, som fångslar mest, är den senare 1800-tals konsten, kanske inte så mycket av strängt konstnärliga skäl som av religiösa. På några rader avfärdas Inre Mission och grundtvigianismen, som hade krävt något vidlyftigare teoretisk behandling, isynnerhet som förf. med full rätt säger att det i slutet av 1800- och början av 1900-talet uppstod en kristen konst, vars make icke finnes i världen. Nu bör det emellertid sägas ifrån, att även det tidigare 1800-talet är väl representerat av religiösa konstverk åtminstone i förhållande till Sverige. Traditionen är sålunda klar ända från Eckersberg och den är ännu levande. — Till författarens förmån måste nämnas, att hans framställning av de av grundtvigianismen beroende konstnärerna — Joachim och Niels Skovgaard, Viggo Pedersen o. a. — är fyllig och intressant. Denna nya riktning tolkade bibelordet på ett fördjupat och mera innerligt sätt. I stilen härskar också oftast större stränghet än under föregående epok, vars stora namn är Block. Man har sagt, att dennes kyrkobilder motsvara romanssånger i kyrkan, medan de grundtvigianska målarnas verk kan liknas vid koraler. Det mest intressanta i Mortensens bok är emellertid den linje man kan följa från de nämnda Grundtviginspirerade konstnärerna och fram till våra dagar. Det främsta namnet är Stefan Viggo Pedersen, son av den nyssnämnda Grundtvigianen. Till honom kan man ännu ställa stora förväntningar.

Även om man på vissa punkter inte följer Mortensen i hans framställning är hans bok av största värde för den intima bekantskap den förmedlar med ett intressant avsnitt i dansk konst, nämligen den religiösa. Till denna bekantskap hör de utomordentliga bilderna, vilkas reproduktioner utförts i förstklassigt skick.

Bengt Cnattingius.